

ความโศกสิ้นสุด เมื่อจิตหลุดพ้น

ความโศก ความร่ำไร ความทุกข์อันมากมายนี้มีอยู่ในโลก
ก็เพราะอาศัยสัตว์หรือสังขารอันเป็นที่รัก เมื่อไม่มีสัตว์หรือ
สังขารอันเป็นที่รัก ความโศก ความร่ำไร ความทุกข์เหล่านี้
ย่อมไม่มี

ความโศกสิ้นสุดเมื่อจิตหลุดพ้น

๓๘๖

การเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทาง คือ อายุตณนิพพาน เป็นสิ่งที่ต้องอาศัยกำลังบุญมากๆ บุญน้อยไปไม่ถึง ต้องมีกำลัง บุญเต็มเปี่ยมจึงจะไปถึงได้ บุญจะเต็มเปี่ยมได้เร็ว ย่อมขึ้นอยู่กับ การทำบุญถูกอยู่แห่งทะเลบุญ ถูกทักษิณะบุคคล และต้องทำ บ่อยๆ ทำซ้ำแล้วซ้ำอีก ทำทั้งทาน ศีล ภาวนา ทำไปจนหมด อายุขัย แม้ละโลกแล้วไปสู่สุคติภพ ยังต้องไปทำงานละเอียด กันต่อ และเมื่อถึงเวลา ก็ลงมาก่อสร้างบารมีอีก เราจะสร้าง บารมีกันไปอย่างนี้อีกนับภพนับชาติไม่ถ้วน กระทั่งบารมีเต็ม เปี่ยมบริบูรณ์ เราจึงจะหลุดพ้นจากการบังคับบัญชาของพญามาร เหมือนลูกไก่หลุดออกจากกระเปาะฟองไข่ จะเป็นอิสระจาก อาสวกิเลส และจากอวิชชาอย่างสมบูรณ์ เช่นนี้จึงจะสามารถ ไปถึงที่สุดแห่งธรรมกันได้

มีวาระพระบาลีใน ขุททกนิกาย อุทานคาถา ว่า

“ความโศก ความรำไร ความทุกข์อันมากมายนี้มีอยู่ ในโลก ก็เพราะอาศัยสัตว์หรือสังขารอันเป็นที่รัก เมื่อไม่มี สัตว์หรือสังขารอันเป็นที่รัก ความโศก ความรำไร ความทุกข์เหล่านี้ย่อมไม่มี

ผู้ใดไม่มีสัตว์หรือสังขารอันเป็นที่รักในโลก ผู้นั้น ย่อมเป็นผู้มีความสุขปราศจากความเศร้าโศก เพราะเหตุนี้

ความโศกสิ้นสุดเมื่อจิตหลุดพ้น

๓๘๓

**ผู้ใดปรารถนาความไม่โศกอันปราศจากกิเลสदुरुลีแล้ว
ไม่พึงทำสัตว์หรือสังขารใดในโลกให้เป็นที่รักเลย”**

สรรพสัตว์ทั้งหลายที่มีความทุกข์อยู่นี้เพราะมีความผูกพัน
ในคน สัตว์ สิ่งของ จึงต้องติดบ่วงแห่งทุกข์ แม้พญาราชสีห์
หากติดบ่วงของนายพรานแล้ว ย่อมสิ้นกำลังและอำนาจ ได้รับ
แต่ความทุกข์ทรมาน มนุษย์ทั้งหลายก็เช่นเดียวกัน แม้มียศ
บรรดาศักดิ์มากเพียงใด หากติดบ่วงแห่งความรักและความผูกพัน
ย่อมต้องสิ้นฤทธิ์ เพราะตกอยู่ในอำนาจของกิเลสตัณหา ย่อมมี
จิตโศกเศร้า เต็มไปด้วยความทุกข์ทรมาน

ผู้รู้ทั้งหลายกล่าวไว้ว่า “ที่ใดมีรัก ที่นั่นมีทุกข์” ทุกข์ที่
เกิดจากการแปรเปลี่ยน หรือพลัดพรากจากคน สัตว์ สิ่งของอัน
เป็นที่รัก ยิ่งรักมากก็ยิ่งทุกข์มาก หรือทุกข์ที่เกิดจากการพบเจอ
สิ่งอันไม่เป็นที่รัก สิ่งต่างๆ เหล่านี้ ล้วนทำให้เกิดความโศกเศร้า
เสียใจ คือ มีสภาพจิตที่อับเฉาขบเซา ทำให้มีอาการเหงเหงา
เหมือนดินแห้ง ใโป้ไม้แห้ง หมดความชุ่มชื้น ไม่อยากรับรู้
อารมณ์อื่นใด ไม่อยากทำการงานอะไร ฤทธิ์เดชของความ
ไม่สมหวังนี้ อาจทำให้คนกลัดกลุ้มจนตรอมใจตายก็ได้

ดังนั้น พระพุทธองค์จึงทรงสอนให้เรารู้จักพิจารณา
ปล่อยวาง และคลายจากความยึดมั่นถือมั่นว่า “เราจะต้อง

ความโศกสิ้นสุดเมื่อจิตหลุดพ้น

๓๘๘

พลัดพรากจากของรักของชอบใจด้วยกันหมดทั้งสิ้น” เพราะเราอยู่บนโลกใบนี้ที่มีโลภธรรมเป็นพื้นฐาน อีกทั้งมีเวลาอยู่อย่างจำกัด เมื่อหมดเวลาแล้ว เราย่อมต้องละทิ้งทุกสิ่งทุกอย่างไป แม้กระทั่งร่างกายของเราเอง ฉะนั้น หากปล่อยวางได้เมื่อไร ใจก็เบาสบาย จะได้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายใน เหมือนดังเรื่องที่หลวงพ่อก็ได้นำมาเล่าในวันนี้

*เรื่องมีอยู่ว่า พระวาลิภุชชีเถรีเป็นผู้มีชีวิตที่ผันผวนปรวนแปรอย่างน่าสงสาร เพราะมีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและรุนแรงในชีวิต จนไม่มีใครสามารถทำนายชีวิตของท่านได้ว่าชีวิตในวันข้างหน้าจะเป็นอย่างไรต่อไป พระเถรีได้เคยบำเพ็ญบารมีที่เป็นอุปนิสัยแห่งมรรคผลนิพพานมาหลายชาติ ได้เคยทำบุญกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหลายพระองค์ ได้ท่องเที่ยวเวียนตายเวียนเกิด เป็นเทวดาและมนุษย์มายาวนานเป็นแสนกัป

ครั้นมาถึงในสมัยพุทธกาลนี้ ท่านได้เกิดในตระกูลฐานะดีตระกูลหนึ่งในเมืองเวสาลี มีชื่อว่า วาลิภุชชี เมื่อเติบโตเป็นสาว มารดาบิดาได้ยกให้เป็นภรรยาของกุลบุตรผู้หนึ่ง ซึ่งมีฐานะเสมอกัน หลังจากแต่งงานแล้ว ทั้งสองอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก

ความโศกสิ้นสุดเมื่อจิตหลุดพ้น

๓๘๕

ประหนึ่งว่า เป็นคู่สร้างคู่สม คู่บุญคู่บารมีกัน จนมีพยานรัก คือ ลูกชายหนึ่งคน

เมื่อลูกชายเติบโตวิ่งเล่นได้ พลันเกิดเหตุพลิกผันวิถีชีวิตของนางโดยสิ้นเชิง ลูกชายของนางเกิดล้มป่วยลง และตายจากไปอย่างปัจจุบันทันด่วน ทำให้นางเกิดความโศกเศร้าเสียใจ อาลัยอาวรณ์ต่อลูกน้อยเป็นอย่างมาก จนไม่เป็นอันกินอันนอน นางไม่สามารถควบคุมสติของตนได้ กลายเป็นคนเสียสติในทันที

พวกญาติและสามีของนางได้ช่วยกันรักษาเยียวยา แต่ไม่ได้ผล นางเดินร้องไห้กระเซอะกระเซิงออกจากบ้านไป โดยไม่มีใครรู้ว่า นางไปทางไหน จนกระทั่งไปถึงเมืองมิติลา ขณะนั้นเอง บุญเก่าที่นางได้สั่งสมไว้ดีแล้วตามมาให้ผล นางได้พบพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาเอกของโลก ซึ่งขณะนั้นพระพุทธรองค์กำลังเสด็จดำเนินไปสู่เมืองมิติลา ด้วยพุทธานุภาพอันไม่มีประมาณ ทันทีที่ได้เห็นพระบรมศาสดา นางกลับได้สติหายจากอาการเป็นบ้าในทันทีนั่นเอง

เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเห็นว่า นางกลับได้สติแล้ว จึงแสดงธรรมโปรดนางวาลิฏฐี ให้คลายจากความรักความผูกพัน ครั้นนางได้สดับพระธรรมเทศนา ซึ่งเปรียบเสมือนธรรม

ความโศกสิ้นสุดเมื่อจิตหลุดพ้น

๓๕๐

โอสถชั้นยอดแล้ว นางเกิดความสลดสังเวชใจ เห็นสังขารของชีวิตในสังสารวัฏว่า เต็มไปด้วยความทุกข์ ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการครองเรือน จึงทูลขอบรรพชาต่อพระบรมศาสดา เมื่อนางได้รับอนุญาตแล้ว ก็ออกบรรพชาในสำนักภิกษุณี หลังจากบวชแล้ว บารมีธรรมที่สั่งสมมาจนเต็มเปี่ยมบริบูรณ์ก็ปรากฏผล พระเถรีได้ทำกรณียกิจ เริ่มเจริญสมาธิบำเพ็ญเพียรภาวนา ทำให้หยุดใจนิ่งตั้งเข้ากลางของกลางเรื่อยไป ไม่นานก็บรรลุพระอรหัตผลพร้อมด้วยปฏิสัมภิทาญาณ ๔

หลังจากที่พระวาลิภูลีเถรีบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์แล้ว จึงได้กล่าวเถรีคาถาเหล่านี้ด้วยความเบิกบานใจว่า “ดิฉันถูกความโศกเศร้าถึงบุตรบีบคั้น มีจิตฟุ้งซ่าน เปลือยกายสลายผม เทียวชมชานรื่องให้ไปตามสถานที่ต่างๆ เดินโซซัดโซเซไปตามถนน กองขยะ ในป่าช้า ในตรอกน้อยตรอกใหญ่ อดๆ อยากๆ อยู่ถึง ๓ ปี

พระผู้มีพระภาคเจ้าผู้ทรงฝึกบุคคลที่ไม่มีใครเสมอเหมือน ตรัสรู้ด้วยพระองค์เองโดยชอบ หลีกภัยจากที่ไหนมิได้ กำลังเสด็จไปสู่เมืองมิถิลา ดิฉันกลับได้สติแล้ว เข้าไปถวายบังคมพระองค์ พระบรมศาสดาพระองค์นั้นได้ทรงแสดงธรรมโปรดดิฉันด้วยพระมหากรุณา เมื่อได้รับรสแห่งอมตธรรมจากพระองค์

ความโศกสิ้นสุดเมื่อจิตหลุดพ้น

๓๕๑

แล้ว จึงออกบวชเป็นบรรพชิต และบำเพ็ญเพียรตามคำสอนของพระบรมศาสดา ได้ทำให้แจ้งแล้วซึ่งบทธรรมอันรุ่งเรืองสุขเกษมล้ำราญ

ดิฉันได้ถอนความเศร้าโศกอันมีพระอรหัตผลเป็นที่สุด ได้หลุดพ้นแล้วจากทุกข์ เพราะดิฉันกำหนดรู้อุปาทานชั้น ๕ คลายความยึดมั่นถือมั่นในรูป เวทนา สัญญา สังขารและวิญญาณ อันเป็นที่ตั้งและเหตุเกิดแห่งความเศร้าโศกทั้งหลายได้เด็ดขาดแล้ว”

จากเรื่องนี้เราจะเห็นได้ว่า ผู้ใดไม่มีสิ่งอันเป็นที่รัก ผู้นั้นก็ไม่มีทุกข์ เพราะยังมีสิ่งอันเป็นที่รักมากก็ยิ่งทุกข์มาก หมดรักก็หมดทุกข์ ความทุกข์ทั้งหลายจะสิ้นสุด เมื่อใจหยุดนิ่งที่ ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ อย่างสมบูรณ์ ดังเช่นพระอรหันตเถรีผู้ทำพระนิพพานให้แจ้งแล้ว ขณะที่ท่านเอาใจจรดอยู่กลางกาย ตีמד้าอยู่ในอมตรสอันยอดเยี่ยม คือ พระนิพพาน ความรัก ความโศกก็เข้าไปรบกวนท่านไม่ได้ ท่านตัดความรักใคร่ห่วงใย ได้เด็ดขาด ใจของท่านจึงมีแต่ความสุขเกษม ชุ่มชื่น เบิกบาน ปราศจากความทุกข์ความโศกเศร้าเสียใจ

พวกเราเองแม้ยังไม่สามารถตัดความรักความห่วงใยในคนสัตว์สิ่งของได้อย่างเด็ดขาด ก็ควรฝึกหัดปลดปล่อยวางไว้บ้าง

ความโศกสิ้นสุดเมื่อจิตหลุดพ้น

๓๕๒

ด้วยการหมั่นทำสมาธิเจริญภาวนาเจริญมรณานุสติอยู่เป็นประจำ จะทำให้เรามีสติ ไม่เศร้าโศกจนเกินเหตุ จิตจะได้คลายจากความยึดมั่นถือมั่น เวลาปฏิบัติธรรมก็สามารถเข้าถึงธรรมได้อย่างสะดวกสบาย เพราะไม่มีสิ่งที่มาเหนี่ยวรั้งจิตใจ ดังนั้น ให้หมั่นฝึกฝนใจให้หยุดนิ่งเรื่อยไป จนกว่าจะเข้าถึงพระรัตนตรัย ภายในกันทุกคน

